

Cooperació pragmàtica o neocolonialisme?

Per al president de la Xina, Hu Jintao, el desembarcament del seu país a l'Àfrica és una "cooperació pragmàtica", entre iguals. Tanmateix, això no és ben bé d'aquesta manera, sobretot perquè la Xina és una gran potència mundial i, en canvi, bona part dels estats africans són febles i també insignificants en l'escenari internacional, si no fos perquè tenen petroli i minerals. Amb la política anomenada de *win-win* ('guanyador-guanyador'), les empreses xineses, estatals però també privades, s'han implantat pràcticament a tot el continent. Hi construeixen carreteres, palaus, polisportius i hospitals; hi recuperen línies de tren; hi munten fàbriques; i hi extreuen petroli. Al mateix temps, s'hi han instal·lat desenes de milers de xinesos, amb els tradicionals comerços de *tot a cent*, i els restaurants que ofereixen els rotllets de primavera són habituals a les principals ciutats.

Un viatger que torni a l'Àfrica després d'uns quants anys s'endurà una sorpresa, perquè els productes xinesos acaparen els mercats populars, de l'economia informal. Són productes de baixa qualitat, sí, però barats, i això és important quan el sou no arriba a un dòlar el dia o ets un camperol pobre. Al viatger també li sorprendrà que a les obres públiques fetes per empreses de la Xina els obrers no siguin africans sinó xinesos. Dades no oficials parlen de 15.000 xinesos treballant a Angola, un dels puntals de la implantació de la Xina al continent. Al Sudan són més de 10.000. A la República Democràtica del Congo, uns milers en la reconstrucció de les infraestructures viàries. A Zàmbia, a les mines, també hi ha treballadors xinesos. I al Txad, al Gabon, a Nigèria, a Guinea Equatorial, a Kenya, a Zimbabwe i a Tanzània també hi ha treballadors xinesos. Hi arriben amb avió, fan la feina durant

La Xina ha trobat a l'Àfrica part dels recursos naturals que necessita per a mantenir l'espectacular creixement econòmic. A diferència d'occident –client tradicional del petroli i els minerals africans–, la Xina no dóna lliçons de democràcia, no imposa condicions en els préstecs que concedeix ni tampoc li pesa un passat colonial.

uns quants mesos i tornen a casa, molt sovint sense haver trepitjat els carrers africans. El fet que hom els vegi treballant –perquè les obres públiques no es poden amagar–, però que ningú no vegi al carrer dispara la imaginació popular. El setmanari *Agora*, de Luanda, sostenia que els treballadors són presos comuns, que no cobren. Una afirmació que és una creença popular a Angola, però que no ha pogut ser demostrada per ningú i que és rebutjada pels dirigents xinesos.

Benvinguts siguin. Per al president angolès, José Eduardo dos Santos, l'arribada dels xinesos ha estat providencial. El 2004, el Fons Monetari Internacional (FMI) li donava excuses per negar-li la concessió d'un crèdit

de 2.000 milions de dòlars, necessaris per a reconstruir un país que acabava de sortir d'una guerra de quasi trenta anys. L'FMI adduïa que el govern no feia prou esforços per posar fi a la corrupció i aplicar les reformes que li havia dictat. Les negociacions s'anunciaven dures, quan tot d'una va aparèixer el govern xinès amb un xec de 2.000 milions de dòlars a la mà. En canvi dels diners, que s'han de tornar en 17 anys amb un interès de l'1,5%, només una condició: que el 70% sigui gastat en projectes d'empreses xineses. De moment, ja s'han construït hospitals, escoles, carreteres, aeroports, i es va recuperant la línia de tren de Malanje i Benguela.

Dos Santos ha recompensat el gest xinès no tan sols amb contractes per a les empreses constructores: l'ha deixat entrar en el restringit sector de petroli, fins aleshores a mans occidentals. Per una banda, Sinopec, una de les tres empreses estatals de petroli, ha creat amb Sonangol, la petrolera anglesa, un consorci per a l'exploració dels blocs 15, 17 i 18. Per una altra, la Xina ha augmentat la importació de petroli d'Angola, fins a convertir aquest país africà en el segon proveïdor després de l'Àrab Saudita.

A Nigèria, primer productor de petroli de l'Àfrica subsahariana, la China National Offshore Oil Corporation (CNOOC) ha pagat 2.200 milions de dòlars pel 45% d'una concessió. A Guinea Equatorial, la mateixa CNOOC explota, conjuntament amb l'estatal Gepectrol, un bloc. Al Sudan, les empreses xineses hi han invertit 15.000 milions de dòlars des del 1996; un mannà que ha permès al govern del president Omar al-Bashir de reduir l'impacte de les sancions nord-americanes del 1997. Del Sudan, la Xina n'importa el 10% del petroli que necessita.

El fet que hagi establert unes relacions estretes amb el Sudan i Zimbabwe, els dos estats africans al punt de mira d'occident, inquieta les capitals occidentals. "La Xina no respecta ni els drets humans ni les normatives ambientals", proclama Paul Wolfowitz, president del Banc Mundial i durant anys col·laborador de George Bush. Efectivament, el govern xinès, amb la política de no-ingerència, no fa es-

Els productes xinesos, de baixa qualitat però bé de preu, acaparen els comerços populars de l'Àfrica.

carafalls a l'hora de negociar amb els dirigents africans, per molt corruptes i dictatorials que siguin. Però com que la pela és la pela, molts governs europeus que critiquen el zimbabwès Robert Mugabe s'acluquen d'ulls quan fan negocis amb Teodoro Obiang, el president de Guinea Equatorial, o Dos Santos mateix, denunciats tots dos per les organitzacions de drets humans.

Malestar occidental. En un número especial sobre la Xina, el setmanari londinenc *The Economist* escriu fa unes setmanes que l'anomenat "consens de Washington", basat en la democràcia i la llibertat econòmica, havia estat substituït pel "consens de Pequín", "de despotisme i dirigisme econòmic". La presència xinesa causa malestar a les capitals occidentals perquè entra al mercat de productes tan estratègics com el petroli i trasbalsa les

regles de joc. En acabar la guerra freda, Europa i els Estats Units van imposar la condicionalitat en l'ajuda a l'Àfrica. Van exigir als dirigents africans reformes econòmiques i democràcia parlamentària si volien continuar rebent ajuts, bilaterals o a través dels organismes internacionals de crèdit. Ara arriba un altre actor, la Xina, que no hi posa condicions. Algunes organitzacions socials ho viuen com una tragèdia, car consideren que es perdrà la feina feta per promoure el *bon govern* i la transparència en les transaccions, sobretot del petroli.

La Xina no s'implanta a l'Àfrica només pel potencial econòmic. És un país benvist, sense passat colonial, i això és molt important en un continent humiliat per decennis de dominació europea. La Xina de Mao Zedong va defensar les causes anticolonials, va entrenar molts combatents i va ajudar

nombrosos països. A Tanzània encara es recorden de la presència de metges i tècnics agraris xinesos, arribats al país en l'època del president Julius Nyerere, el promotor de la *ujamaa*, una experiència socialista que pretenia el desenvolupament rural. De la presència xinesa d'aquella època, en queda el TanZam, el tren que uneix el país amb Zàmbia.

Mentrestant, per defensar-se de les acusacions de neocolonialisme, el govern xinès dona dades sobre les ajudes desinteressades, de més de 5.500 milions des de les independències africanes, i de la condonació del deute a 31 països, per valor de 1.300 milions. En una intervenció, el primer ministre Wen Jiabao va assegurar que el seu govern havia enviat a l'Àfrica més de 16.000 metges, a 43 països.

Antoni Castel